

ธุรกิจจีนกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจ

ในเขตหัวยววง ค.ศ. 2001-2020

The Chinese Businesses and Socio-Economic Changes in Huai Khwang District During 2001-2020

ณัฐรดา สิงหเสนี / Nutrada Singhasanee¹

อภิชา ชุตินพงศ์พิสิษฐ์ / Apicha Chutipongpisit¹

Received: May 17, 2024 Revised: Aug. 19, 2024 Accepted: Sep. 24, 2024

บทคัดย่อ

ชาวจีนอพยพมีบทบาทสำคัญต่อการค้าการลงทุนในกรุงเทพฯ มาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 เมื่อมีการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง (Bowring Treaty) ทำให้เศรษฐกิจไทยได้เชื่อมโยงเข้ากับเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้พ่อค้าชาวจีนในประเทศไทยเริ่มมีบทบาทเป็นนายทุนพาณิชย์ โดยกลุ่มชาวจีนอพยพที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยได้อาศัยประสบการณ์ทางการค้า และการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มชาวจีนด้วยกันเอง เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันประกอบกับการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ของชาวจีนกับกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมืองจนสามารถสร้างและรักษาความมั่นคงของธุรกิจของตนเองได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของไทย จนกระทั่งเมื่อรัฐบาลจีนเปิดประเทศภายใต้นโยบายสี่ทันสมัยและทำการค้ากับนานาประเทศในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 ทำให้เกิดปรากฏการณ์ของชาวจีนรุ่นใหม่ที่เข้ามาดำเนินธุรกิจในต่างประเทศโดยชาวจีนรุ่นใหม่เหล่านี้มีชื่อเรียกว่า

¹คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

¹Faculty of Social Science, Kasetsart University.

“ซิน อี้ หมิน” (Xin yimin) ซึ่งมีความรู้ทางธุรกิจเริ่มเดินทางออกนอกประเทศ เพื่อแสวงหาพื้นที่สำหรับการลงทุนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ ส่งผลให้เขตห้วยขวาง กลายเป็นพื้นที่เศรษฐกิจแห่งใหม่ของชาวจีน

ชาวจีนรุ่นใหม่ที่เข้ามาดำเนินธุรกิจในเขตห้วยขวางส่วนใหญ่มาจาก มณฑลกวางสีและยูนนานที่ได้เริ่มเข้ามาท่องเที่ยว เรียน หรือทำงาน และเห็นช่องทางในการแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจในเขตห้วยขวาง จึงทำให้ เขตห้วยขวาง ซึ่งเดิมทีเป็นแหล่งที่พักอาศัย เขตชุมชน และเป็นพื้นที่ประกอบ ธุรกิจการค้าต่าง ๆ ของคนไทย กลายเป็นที่ตั้งถิ่นฐานและแหล่งเศรษฐกิจการค้า ของชาวจีน โดยเฉพาะถนนประชาสุรินทร์บำเพ็ญที่มีธุรกิจของชาวจีนตั้งเรียงราย กันเป็นจำนวนมาก เช่น ธุรกิจอาหาร ร้านค้าทั่วไป และโรงเรียนสอนภาษาจีน จากการดำเนินธุรกิจของชาวจีนรุ่นใหม่ได้เอื้อให้เกิดการขยายตัวของชุมชน ชาวจีนในเขตห้วยขวาง จึงทำให้พื้นที่เขตห้วยขวางได้รับการกล่าวขานว่าเป็น “ไชน่าทาวน์แห่งใหม่” ของกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ : ธุรกิจชาวจีนในไทย เขตห้วยขวาง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจ

Abstract

Chinese immigrants have played an important role in trade and investment in Bangkok for a long time starting from the mid-19th century when the Bowring Treaty linked the Thailand’s economy to the world economy. This allowed Chinese merchants in Thailand to begin to play a role as commercial capitalists. The Chinese immigrants residing in Thailand used their trading experience and the creation of social networks among Chinese groups to help one another, along with networks of with political elites, helping them establish and maintain the stability of their businesses especially in Bangkok, the economic center of Thailand. With China’s opening under the Four Modernizations Policy and its international trade in

the late 20th century, there was a phenomenon of new generations of Chinese entrepreneurs known as “Xin Yimin” who came to do business abroad. These business-savvy new generations started traveling abroad to find investment areas. This phenomenon resulted in Huai Khwang District becoming a new economic area for the Chinese.

Most of the new generations of Chinese in Huai Khwang District came from Guangxi and Yunnan Provinces. Initially arriving as tourists, students, and workers, they saw the economic in the district. As a result, Huai Khwang District, originally a residential, community and commercial area for Thais, has become a settlement and economic center for Chinese people. Particularly on Pracharat Bamphen Road, there are many Chinese businesses, such as restaurants, general stores, and Chinese language schools. The business operations of the new generations have helped the Chinese community in Huai Khwang District expand, making the area known as the “New Chinatown” of Bangkok.

Keywords : Chinese business in Thailand, Huai Khwang District, Socio-economic changes

บทนำ

ชาวจีนอพยพเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยอยุธยา โดยเริ่มจากการเป็นพ่อค้าและรับจ้างเดินเรือไปค้าขายกับราชสำนักจีน จนกระทั่งในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชาวจีนเริ่มประกอบการค้าในลักษณะการเป็นพ่อค้าเอกชน รวมทั้งขยายบทบาทสู่การเป็นเจ้าของ นายอกร บทบาททางเศรษฐกิจของชาวจีนโดดเด่นมากขึ้นภายหลังการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง (Bowring Treaty) ในค.ศ. 1855 เมื่อเศรษฐกิจไทยได้เชื่อมโยงเข้ากับเศรษฐกิจโลก

ชาวจีนอพยพเริ่มแสดงบทบาทในฐานะการเป็น “นายทุนพาณิชย์” ลงทุนในกิจการต่าง ๆ เช่น โรงสีข้าว เหมืองแร่ดีบุก และสวนยางพารา

ชาวจีนอพยพในไทยมีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจเรื่อยมาจนกระทั่งในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 เมื่อชาวจีนรุ่นใหม่ที่เกิดหลัง ค.ศ. 1980 เริ่มเดินทางเข้ามาในประเทศไทยหลังจากรัฐบาลจีนสมัยเติ้งเสี่ยวผิง (Deng Xiaoping ค.ศ. 1904-1997) ได้ประกาศใช้นโยบายสี่ทันสมัย (Four Modernizations) เพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจจากระบบสังคมนิยมไปสู่ระบบทุนนิยมพร้อมกับประกาศใช้นโยบายก้าวขาออกไป (Going Out Strategy) ในค.ศ. 1985 เพื่อส่งเสริมการลงทุนของจีนในต่างประเทศ จนกระทั่งเข้าสู่คริสต์ศตวรรษที่ 21 จีนได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ในค.ศ. 2001 ทำให้ภาคธุรกิจจีนได้รับอนุญาตให้เข้ามาจัดตั้งสาขาในประเทศไทยมากขึ้น (พิทยา สุวคันธ์, 2549, น.183) จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศจีนภายหลังการขึ้นมามีอำนาจของผู้นำรุ่นที่ 2 ทำให้ชาวจีนรุ่นใหม่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องและเริ่มพัฒนาเขตห้วยขวางให้กลายเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ (สุภางค์ จันทวานิช และชาดา เตรียมวิทยา, 2563, น.278)

การศึกษาเกี่ยวกับบทบาททางเศรษฐกิจของชาวจีนอพยพในไทยหลังจากจีนเปิดประเทศในยุคผู้นำรุ่นที่ 2 สามารถจำแนกแนวทางการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรกศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการลงทุนของผู้ประกอบการชาวจีนในประเทศไทย ในงานของยศ สันตสมบัติ (2562) ศึกษาทุนนิยมจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ชี้ให้เห็นถึงรูปแบบการสร้างเครือข่ายทางสังคมของชาวจีน กลุ่มที่ 2 ศึกษาลักษณะนโยบายของรัฐบาลไทย-จีนที่เอื้อต่อการลงทุนของชาวจีนในไทย จากการศึกษาของพิทยา สุวคันธ์ (2549) และเจษฎาพัญ ทองศรีนุช (2559) ได้สะท้อนให้เห็นการลงทุนของผู้ประกอบการชาวจีนในต่างประเทศภายหลังการบริหารประเทศของเติ้งเสี่ยวผิงที่มุ่งขยายการลงทุน และการใช้ยุทธศาสตร์ก้าวขาออกไป สืบเนื่องมาจนถึงสมัยการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 12 ระหว่าง ค.ศ. 2011-2015 ที่จีนมุ่งส่งเสริม

การลงทุนในต่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในจีนดังกล่าวส่งผลให้มีผู้ประกอบการชาวจีนเข้ามาลงทุนในไทยมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของไทยที่ส่งเสริมเงินทุนจากจีนเช่นกัน และกลุ่มที่ 3 ศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านประชากรในเขตห้วยขวาง ในงานของซาตา เตรียมวิทยา, วรัญญา จิตรผ่อง, วรณรัตน์ ท่าห้อง, สิรีธร โกวิทวีรธรรม และกวนยู รัน (2559) ศึกษาเกี่ยวกับการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวจีน โดยอาศัยเขตห้วยขวางเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและประกอบธุรกิจ ส่งผลให้พื้นที่บริเวณนี้กลายเป็นชุมชนของชาวจีนรุ่นใหม่ที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาในช่วงที่จีนเปิดประเทศ

จากการทบทวนองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า ลักษณะดำเนินธุรกิจของชาวจีนรุ่นใหม่ในเขตห้วยขวาง ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างจากชาวจีนอพยพในอดีต ยังไม่มีผู้ศึกษามากนัก อีกทั้งการศึกษาที่ผ่านมายังไม่ได้มุ่งเน้นวิเคราะห์ถึงความเปลี่ยนแปลงและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในเขตห้วยขวาง ภายหลังจากการเข้ามามีบทบาทของชาวจีนรุ่นใหม่ ดังนั้นบทความนี้จึงต้องการอธิบายลักษณะการดำเนินธุรกิจของชาวจีนรุ่นใหม่ในเขตห้วยขวาง รวมถึงผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเขตห้วยขวางในระหว่าง ค.ศ. 2001-2020

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาบริบททางเศรษฐกิจไทย-จีนที่มีผลต่อการอพยพเข้ามาของชาวจีนรุ่นใหม่ในเขตห้วยขวาง
2. เพื่อศึกษาวิถีการประกอบธุรกิจของกลุ่มธุรกิจจีนใหม่ในเขตห้วยขวาง
3. เพื่อศึกษาผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมที่เกิดขึ้นจากการประกอบกิจการของกลุ่มธุรกิจจีนในเขตห้วยขวาง

ภูมิหลังการประกอบธุรกิจของชาวจีนในกรุงเทพฯ ค.ศ. 1855-2000

นับตั้งแต่สยามดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเสรี ชาวจีนเข้ามามีบทบาทในระบบเศรษฐกิจของสยามมากขึ้น และเริ่มพัฒนาธุรกิจของตนเองควบคู่กับการขยายอิทธิพลทางการค้าผ่านการสร้างเครือข่าย ทั้งในระหว่างกลุ่มชาวจีนด้วยกันเองและสร้างสายสัมพันธ์กับกลุ่มการเมือง เพื่อให้ประโยชน์ในการ

ประกอบธุรกิจ พัฒนาการการประกอบธุรกิจชาวจีนในไทยสามารถแบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา ดังนี้

1. การดำเนินธุรกิจของชาวจีนในกรุงเทพฯ ค.ศ. 1855-1918

การทำสนธิสัญญาเบาว์ริงในค.ศ. 1855 ทำให้เกิดการค้าเสรี และการเปิดรับการลงทุนจากต่างชาติ ซึ่งกลายเป็นโอกาสให้ชาวจีนในสยามได้แสดงบทบาทในฐานะ “นายทุนพาณิชย์” (พรณี บัวเล็ก, 2543, น.55) โดยลงทุนในกิจการ 3 ประเภท คือ โรงสีข้าว เหมืองแร่ดีบุก และสวนยางพารา ควบคู่กับการพัฒนาธุรกิจด้านการขนส่ง ธนาการ และการประกันภัย (ภูวดล ทรงประเสริฐ, 2546, น.75) ชาวจีนได้นำความรู้ด้านการผลิตและการค้าเข้ามาใช้ในการประกอบกิจการ ทำให้บทบาทของชาวจีนในกิจการค้าข้าวขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังที่ปรากฏว่าในค.ศ. 1912 จำนวนโรงสีข้าวของชาวจีนในกรุงเทพฯ มีมากกว่า 50 โรง (สกินเนอร์, 2548, น.105) ส่งผลให้ชาวจีนขึ้นมา มีอิทธิพลด้านการค้าข้าวแทนบริษัทตะวันตก

นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายการค้าก็มีส่วนสำคัญที่ช่วยให้ชาวจีนขึ้นมา มีอิทธิพลทางการค้าด้วยเช่นกัน ในกรณีกิจการค้าข้าวนั้นเห็นได้ชัดเจนว่าเครือข่ายการค้าของชาวจีนในสยามที่เชื่อมโยงกับพ่อค้าชาวจีนในฮ่องกง และสิงคโปร์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ชาวจีนในสยามสามารถสร้างประโยชน์จากการค้าข้าวได้ ชาวจีนในสยามซึ่งอยู่ในฐานะ “ผู้ผลิต” จะใช้วิธีการฝากขายข้าวไว้กับร้านของพ่อค้าจีนในเมืองท่าทั้งสองแห่ง เพื่อขายข้าวต่อให้กับบริษัทต่างชาติ โดยร้านค้าที่สิงคโปร์และฮ่องกงมีบทบาทสำคัญในฐานะ “ผู้ขายข้าว” เจ้าของข้าวที่อยู่ในสยามต้องพึ่งพิงพ่อค้าเหล่านี้ในการขายข้าวให้ได้ราคาดีและจำหน่ายให้ทันเวลาจะเห็นได้ว่า การประกอบธุรกิจของชาวจีนในระยะแรกนี้ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ ความรู้ด้านการผลิตและเครือข่ายในการทำการค้าระหว่างประเทศ

2. การดำเนินธุรกิจของชาวจีนในกรุงเทพฯ ค.ศ. 1932-1976

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองรัฐบาลไทยดำเนินนโยบายเศรษฐกิจชาตินิยมส่งผลให้ชาวจีนต้องประสบปัญหาในการดำเนินธุรกิจ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม (ค.ศ. 1938-1944) ได้ดำเนินนโยบายลดบทบาททางเศรษฐกิจของชาวจีน โดยตั้งบริษัทของรัฐขึ้นเพื่อดำเนินกิจการที่เป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศ ซึ่งในระยะนั้นอยู่นอกภายใต้อิทธิพลของชาวจีน เช่น การค้าข้าว การค้าปลีกร ภายใต้ันนโยบายดังกล่าวทำให้ชาวจีนต้องรับมือกับการถูกเลือกปฏิบัติด้วยวิธีการเอื้อประโยชน์ทางธุรกิจให้แก่ชนชั้นนำทางการเมือง เพื่อแลกกับโอกาสในการดำเนินธุรกิจ ส่วนบริษัทของรัฐที่ดำเนินการในรูปแบบรัฐวิสาหกิจนั้นได้ให้ชาวจีนเข้ามาช่วยบริหาร นอกจากนี้ผู้ประกอบการชาวจีนยังได้รับมือกับการเลือกปฏิบัติด้วยวิธีการเปลี่ยนสัญชาติและใช้ชื่อไทยเพื่อรับประโยชน์จากนโยบายของรัฐบาล (Akira, 1996, p.134)

จากการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบชาตินิยมทำให้เกิดการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจชาวจีนและชนชั้นนำทางการเมืองไทย แนวคิดในการพึ่งพากลุ่มทางการเมือง เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจยังคงมีอย่างต่อเนื่องจนถึงในช่วงหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อมหาเจอตงสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนและไทยหันมาสร้างสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาในยุคสงครามเย็น สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลให้รัฐบาลไทยมีนโยบายต่อต้านความเป็นคอมมิวนิสต์ กลุ่มธุรกิจชาวจีนในไทยจึงต้องพึ่งพิงอยู่กับกลุ่มการเมืองต่อไป เพื่อรักษาความมั่นคงทางธุรกิจ อีกทั้งในยุคสงครามเย็นกลุ่มธุรกิจชาวจีนในไทยต้องเผชิญกับการแข่งขัน จากทุนต่างชาติที่มีศักยภาพสูงกว่า ทำให้นักธุรกิจชาวจีนยังคงต้องพึ่งพาสถาบันสนับสนุนทางนโยบายจากรัฐบาล (วีรวลัย งามสันติกุล, 2543, น.139) ดังที่ปรากฏในกรณีการบริหารธนาคารกรุงเทพที่สร้างสายสัมพันธ์กับกลุ่มการเมืองและให้เข้ามาดำรงตำแหน่งเป็นคณะกรรมการ ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลได้อำนวยความสะดวกในการขยายสาขาของธนาคาร ซึ่งทำให้ธนาคารกรุงเทพสามารถตั้งสาขาในประเทศสิงคโปร์ได้ในค.ศ. 1957 ภายหลังจากนั้นธุรกิจของธนาคารกรุงเทพเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยมีสินทรัพย์รวมมากที่สุดใเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในค.ศ. 1980 (วิภาวี สุวิมลวรรณ, 2559, น.129)

จะเห็นได้ว่า การดำเนินธุรกิจของชาวจีนในไทยในระยะนี้ยังต้องพึ่งพาการสร้างเครือข่ายแต่เป็นเครือข่ายที่อิงอยู่กับกลุ่มทางการเมืองระบบอุปถัมภ์

ที่เกิดขึ้นนี้ช่วยให้ชาวจีนได้รับประโยชน์ทางการผลิตและการค้า อีกทั้งยังสามารถรักษาธุรกิจของตนเองไว้ได้ทั้งในระยะเวลาที่รัฐบาลดำเนินนโยบายลดบทบาทชาวจีน และในสภาวะที่ต้องเผชิญกับการแข่งขันจากทุนภายนอก

3. การดำเนินธุรกิจของชาวจีนในกรุงเทพฯ ค.ศ. 1978-2000

ภายหลังจากที่จีนเปิดประเทศสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีตั้งแต่ ค.ศ. 1978 และประกาศใช้ยุทธศาสตร์ก้าวขาออกไปใน ค.ศ. 1985 ส่งผลให้มีชาวจีนที่มีทักษะและเงินทุนเดินทางไปลงทุนในประเทศต่าง ๆ มากขึ้น อีกทั้งในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ (ค.ศ. 1988-1991) ได้ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศส่งผลให้นักธุรกิจชาวจีนเข้ามาลงทุนในประเทศไทยจำนวนมาก (จุลชีพ ชินวรโรณ, 2548) ชาวจีนส่วนหนึ่งเดินทางมายังกรุงเทพฯ ตามคำชักชวนของญาติและเริ่มดำเนินกิจการขนาดเล็กภายในครอบครัว ต่อมาเมื่อมีความชำนาญและมีประสบการณ์มากขึ้นจะแยกออกไปบริหารกิจการด้วยตนเอง (ศิริเพ็ชร ทฤษฎาวดี, ม.ป.บ., น.3) ชาวจีนบางส่วนที่เติบโตในยุคการปฏิวัติวัฒนธรรมก็มีความต้องการที่จะแสวงหาคุณภาพชีวิตที่ดีกว่าประเทศบ้านเกิดของตน ซึ่งได้ตัดสินใจเดินทางออกนอกประเทศเพื่อแสวงหาโอกาสใหม่ ๆ โดยเข้ามาเป็นแรงงานทักษะที่มีความสามารถในการค้า (ผู้จัดการออนไลน์, 2566)

การเดินทางเข้ามาของชาวจีนในยุคที่จีนเปิดประเทศนี้มีจุดมุ่งหมายที่หลากหลายมากขึ้น โดยเริ่มดำเนินกิจการขนาดเล็ก เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร โรงเรียนสอนภาษา ซึ่งสามารถดำเนินกิจการได้ด้วยตนเองแตกต่างไปจากการดำเนินธุรกิจของนักธุรกิจไทยเชื้อสายจีนรุ่นก่อนที่ให้ความสำคัญกับการสร้างสายสัมพันธ์ทางธุรกิจ อีกทั้งการดำเนินธุรกิจดังกล่าวได้เอื้อให้เกิดการขยายตัวของชุมชนชาวจีน ดังที่จะเห็นได้จากการเกิดขึ้นของชุมชนจีนในเขตห้วยขวาง ซึ่งได้รับการขนานนามว่าเป็น “ไชน่าทาวน์” แห่งใหม่ของกรุงเทพฯ

ธุรกิจของชาวจีนในเขตห้วยขวาง ค.ศ. 2001-2020

นับตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 ชาวจีนรุ่นใหม่ซึ่งเรียกว่า กลุ่มซินอี้หมิน (Xin yimin) หมายถึง ชาวจีนที่เกิดหลัง ค.ศ. 1980 ได้เดินทางเข้ามาในไทย และเริ่มมีบทบาททางเศรษฐกิจในเขตห้วยขวาง (สุภาวงศ์ จันทวานิช และชาดา เตรียมวิทยา, 2563, น.278) โดยเริ่มต้นจากการเข้ามาท่องเที่ยว ศึกษาต่อหรือทำงาน และมองเห็นโอกาสทางเศรษฐกิจจึงเริ่มต้นทำธุรกิจในเขตห้วยขวาง ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้กับสถานเอกอัครราชทูตจีน อีกทั้งยังอยู่ใจกลางเมืองที่มีระบบขนส่งสาธารณะที่อำนวยความสะดวกได้เป็นอย่างดี ซึ่งธุรกิจของชาวจีนส่วนมากในเขตนี้ เป็นธุรกิจประเภทร้านอาหาร โลจิสติกส์ และร้านขายสินค้าไทย

1. บริบททางเศรษฐกิจกับโอกาสของจีนรุ่นใหม่

ปัจจัยสำคัญในการสร้างโอกาสให้นักธุรกิจชาวจีนขยายการลงทุนในไทย คือ นโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลจีน เช่น การประกาศใช้นโยบายก้าวออกไป นโยบายการเคลื่อนย้ายคนจีนที่ประกาศใช้ในค.ศ. 2002 ส่งผลให้ชาวจีนสามารถออกนอกประเทศได้โดยไม่ต้องขอใบรับรองจากรัฐบาล อีกทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 5 ปี ฉบับที่ 10 (ค.ศ. 2001-2005) ยังมุ่งสนับสนุนเงินทุนให้กับนักลงทุนจีน (ศิริเพชร ทฤษณาวดี, ม.ป.ป., น.199) ต่อมาใน ค.ศ. 2012 ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง (Xi Jinping ค.ศ.1953-ปัจจุบัน) ได้ประกาศใช้นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road initiative) เพื่อขยายเศรษฐกิจของจีนในระดับโลก ปัจจัยเหล่านี้ทำให้นักลงทุนชาวจีนออกไปลงทุนในต่างประเทศมากขึ้น อีกทั้งยังส่งผลให้ “เขตห้วยขวาง” กลายเป็นจุดหมายปลายทางของชาวจีนรุ่นใหม่ที่ต้องการทำธุรกิจ (สุภาวงศ์ จันทวานิช และชาดา เตรียมวิทยา, 2563, น.20)

สำหรับรัฐบาลไทยนั้นได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มทุนจีนรุ่นใหม่เหล่านี้เช่นกัน โดยเริ่มนโยบายส่งเสริมการลงทุนเพื่อดึงดูดให้นักธุรกิจชาวจีนให้เข้ามาในไทยมากขึ้น ในสมัยนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร (ค.ศ. 2001- 2006) มุ่งเน้นการบูรณาการทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและจีนโดยประกาศใช้นโยบายความผูกพันก้าวหน้า (Forward Engagement) และการดำเนินการทูต

รอบทิศทาง (Omni-directional foreign policy) เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการชาวจีนเข้ามาลงทุนในไทย ซึ่งได้แสดงบทบาทอย่างสำคัญในการผลักดันให้เกิดการค้าเสรีระหว่างไทย-จีน (โศภิต นาสิบ, 2547, น.63) ในสมัยรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (ค.ศ. 2014-2023) สนับสนุนการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างไทย-จีน ส่งผลให้มีนักศึกษาและกลุ่มครูอาสาสมัครชาวจีน เข้ามาศึกษาต่อในไทย ชาวจีนเหล่านี้ได้เข้ามาพักอาศัยในเขตห้วยขวาง และเริ่มแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจโดยการเปิดร้านขายสินค้าไทยให้นักท่องเที่ยวจีน เช่น กลุ่มผลิตภัณฑ์ความงาม ยาอม และยาแก้ปวดเมื่อย เป็นต้น (ชาดา เตรียมวิทยา, วรัญญา จิตรผ่อง, วรณรัตน์ ท่าห้อง, สิริธร โกวิทวีรธรรม และกวนยู รัน, 2559, น.81)

2. ลักษณะการดำเนินธุรกิจของชาวจีนในเขตห้วยขวาง

ธุรกิจของชาวจีนในเขตห้วยขวางส่วนมากเริ่มต้นจากการเป็นธุรกิจขนาดเล็ก เช่น ร้านอาหาร โลจิสติกส์ และการค้าออนไลน์ นักธุรกิจชาวจีนที่ยังไม่มีประสบการณ์มากนักมักเริ่มต้นจากการเป็นหุ้นส่วนกิจการร่วมกันก่อน ต่อมาจึงได้พัฒนาเป็นเจ้าของกิจการ (ชาดา เตรียมวิทยา, วรัญญา จิตรผ่อง, วรณรัตน์ ท่าห้อง, สิริธร โกวิทวีรธรรม และกวนยู รัน, 2559, น.75) ในส่วนของกิจการร้านอาหารนั้นส่วนใหญ่เป็นอาหารยูนิคานที่เน้นรสชาติแบบดั้งเดิม วัตถุดิบทั่วไปจัดหาได้จากตลาดห้วยขวางแต่เครื่องปรุงรสนำเข้ามาจากจีน ภายในร้านอาหารยังจำหน่ายเครื่องดื่มจากจีนที่ไม่สามารถหาซื้อได้ในเยาวราช ด้วยลักษณะการประกอบกิจการที่มุ่งเน้นการเลือกสรรสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของชาวจีนทำให้ร้านค้าเหล่านี้มีลูกค้าชาวจีนเป็นจำนวนมาก (ชาดา เตรียมวิทยา, วรัญญา จิตรผ่อง, วรณรัตน์ ท่าห้อง, สิริธร โกวิทวีรธรรม และกวนยู รัน, 2559, น.84)

นอกจากนี้กลุ่มชาวจีนอพยพรุ่นใหม่ในเขตห้วยขวางยังได้ดำเนินธุรกิจโลจิสติกส์ขนส่งและรับเก็บสินค้าในเขตห้วยขวาง ธุรกิจในกลุ่มนี้ส่วนมากเป็นสาขามาจากประเทศจีน เช่น บริษัท ชุ่นเฟิง (川庆丰) หรือ SF Express สามารถขนส่งได้ทั้งของแข็งและของเหลว ซึ่งเป็นบริการที่มากกว่าไปรษณีย์ไทย

เนื่องจากสินค้าของเหลวบางอย่างไม่สามารถขนส่งจากไปรษณีย์ไทยได้ เช่น น้ำผึ้ง ยา เครื่องสำอาง และสบู่เหลวแต่ร้านโลจิสติกส์ของชาวจีนสามารถส่งสินค้าต่าง ๆ เหล่านี้ได้ รวมถึงยังมีเจ้าหน้าที่ให้บริการเป็นภาษาจีน ทำให้เกิดความสะดวกต่อกลุ่มลูกค้าชาวจีน (ชาดา เตรียมวิทยา, วรัญญา จิตรผ่อง, วรณรัตน์ ท่าห้อง, สิรีธร โกวิทวีรธรรม และกวนยู รัน, 2559, น.85) ส่วนกิจการอื่น ๆ ที่ชาวจีนดำเนินการ เช่น ธุรกิจซื้อขายสินค้าออนไลน์ ซึ่งส่วนมากดำเนินการโดยครูอาสาสมัครชาวจีนที่เข้ามาสอนภาษาจีนในไทย ซึ่งการขายสินค้าออนไลน์ส่วนมากเป็นระบบการสั่งซื้อล่วงหน้า (Pre-order) ผ่านเว็บเถาเป่า (TAOBAO) โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นลูกค้าชาวจีนซึ่งในปัจจุบันนิยมซื้อสินค้าเพื่อสุขภาพและเครื่องสำอางของไทย (ชาดา เตรียมวิทยา, วรัญญา จิตรผ่อง, วรณรัตน์ ท่าห้อง, สิรีธร โกวิทวีรธรรม และกวนยู รัน, 2559, น.95)

จากการดำเนินธุรกิจของชาวจีนอพยพรุ่นใหม่ในเขตห้วยขวาง ทำให้พื้นที่ห้วยขวางเกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ แต่ในขณะเดียวกัน พบว่าการเข้ามาดำเนินธุรกิจของชาวจีนรุ่นใหม่บางรายไม่ได้ยื่นขอวีซ่าในการดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งตามปกติผู้ประกอบการต่างชาติในประเทศไทยต้องยื่นขอวีซ่าธุรกิจ (Non-Immigrant Visa B) และหลังจากนั้นต้องยื่นขอใบอนุญาตทำงานมิฉะนั้นจะไม่สามารถทำงานในประเทศไทยได้ แต่นักธุรกิจชาวจีนบางรายได้ใช้วีซ่านักท่องเที่ยว (Tourist Visa) ในการประกอบธุรกิจ เนื่องจากการขอวีซ่าประเภทธุรกิจต้องมีการระบุหลักฐานการเสียภาษี ดังนั้นการขอวีซ่าท่องเที่ยวจะสามารถช่วยให้ชาวจีนหลบเลี่ยงการจ่ายภาษีได้ อีกทั้งยังพบว่านักธุรกิจจีนรุ่นใหม่ในเขตห้วยขวางบางรายสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับคนไทย โดยให้ค่าตอบแทนเป็นรายเดือนสูงถึง 70,000-80,000 บาท เพื่อเป็นตัวแทนอำพรางในการทำธุรกิจ (Nominee) เพื่อแลกกับความสะดวกในการดำเนินธุรกรรมต่าง ๆ หลีกเลี่ยงการจดทะเบียนการค้าอย่างถูกต้อง และหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษีอากร (ผู้จัดการออนไลน์, 2566) นอกจากนี้ผู้ประกอบการชาวจีนที่ไม่มีใบอนุญาตทำงานหรือไม่มีใบอนุญาตประกอบ

กิจการบางรายยังได้จ่ายค่าคุ้มครองให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้สามารถเปิดกิจการและดำเนินธุรกิจต่อไปได้ (ศิริเพชร ทฤษฏินาวดี, ม.ป.ป., น.33)

3. การดำเนินธุรกิจของชาวจีนในเขตห้วยขวางภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

การดำเนินธุรกิจของชาวจีนในเขตห้วยขวางต้องหยุดชะงัก เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในค.ศ. 2020 ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว รัฐบาลไทยประกาศมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาด เช่น การงดเว้นการเปิดกิจการร้านค้า และงดเว้นการรับประทานอาหารภายในร้าน ทำให้ชาวจีนที่ดำเนินธุรกิจร้านอาหารต้องปรับวิธีการดำเนินกิจการ โดยลดจำนวนการซื้อวัตถุดิบที่ใช้ในการประกอบอาหาร บางร้านต้องปิดกิจการลงชั่วคราว (ไทย พีบีเอส (Thai PBS), 2563) นอกจากนี้การแพร่ระบาดยังส่งผลให้ชาวจีนชะลอการลงทุนภาคอสังหาริมทรัพย์ในเขตห้วยขวางอีกด้วย (ชัยศยงค์เจริญชัย, 2563)

ผลกระทบสำคัญประการหนึ่งจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 คือ ชาวจีนในเขตห้วยขวางตัดสินใจเดินทางกลับประเทศจีน เนื่องด้วยมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาล ดังที่ได้กล่าวไปในข้างต้น รวมถึงรัฐบาลจีนได้มีการประกาศใช้นโยบายเศรษฐกิจวงจรรู้นาน (Dual Circulation) ซึ่งสนับสนุนให้นักธุรกิจชาวจีนหันกลับมากระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศจีน (โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ และวาสนา วงศ์สุรวัฒน์, 2565, น.246) ส่งผลให้ชาวจีนที่ทำธุรกิจในเขตห้วยขวางเริ่มปิดกิจการของตนและเดินทางกลับประเทศ

จากการส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาลจีนและรัฐบาลไทย ประกอบกับแนวคิดของชาวจีนรุ่นใหม่ที่เติบโตมาในยุคที่จีนเปิดประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเสรีได้ส่งผลให้ชาวจีนรุ่นใหม่ได้เข้ามาสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่ในเขตห้วยขวาง โดยเริ่มต้นจากกิจการขนาดเล็กที่ตอบสนองความต้องการของชาวจีน ทั้งที่พำนักในไทยถาวรและนักท่องเที่ยวชาวจีน แม้ว่าการทำธุรกิจของชาวจีนรุ่นใหม่ทำให้เขตห้วยขวางกลายเป็นเขตธุรกิจใหม่ แต่การเติบโต

ที่เกิดขึ้นนั้นได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในเขตห้วยขวางอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เช่นกัน

ผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินธุรกิจของชาวจีนในเขตห้วยขวาง

นักธุรกิจชาวจีนรุ่นใหม่ในเขตห้วยขวางมีส่วนขับเคลื่อนให้เขตห้วยขวางกลายเป็นพื้นที่เศรษฐกิจแห่งใหม่ของชาวจีนในกรุงเทพฯ แต่การเข้ามาของชาวจีนรุ่นใหม่นี้ก็ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ด้วย ทำให้ผู้ประกอบการชาวไทยต้องปรับตัวและปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินกิจการ เพื่อให้เข้ากับบรรยากาศทางเศรษฐกิจใหม่เมื่อชาวจีนได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

1. เขตห้วยขวางกับการเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจใหม่และพื้นที่ชุมชนชาวจีน

ในอดีตเขตห้วยขวางเป็นพื้นที่สำหรับอยู่อาศัย และเป็นพื้นที่ร้านค้าทั่วไปที่ตอบสนองความต้องการในด้านการอุปโภคบริโภค (ประชากรธุรกิจ, 2566) จนกระทั่งในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20 เขตห้วยขวางมีคนเข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้น เนื่องด้วยการเติบโตทางเศรษฐกิจของพื้นที่ที่เชื่อมต่อกับย่านเศรษฐกิจการค้าส่งผลให้ “เขตห้วยขวาง” กลายเป็นพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่นมากขึ้นซึ่งมาพร้อมกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

อาจกล่าวได้ว่า ความเป็นเมืองและการเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจแห่งใหม่ของห้วยขวางชัดเจนมากขึ้นเมื่อเข้าสู่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 ซึ่งปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงนี้มาพร้อมกับการเข้ามาของคนจีนรุ่นใหม่ที่เข้ามาดำเนินธุรกิจและเข้ามาท่องเที่ยวในเขตห้วยขวาง ซึ่งทำให้เขตห้วยขวางมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และมีส่วนช่วยในการสร้างรายได้ให้แรงงานไทยที่ทำงานในพื้นที่นี้ เช่น พนักงานขนส่งอาหารคนไทยที่ได้รับประโยชน์จากการใช้แอปพลิเคชันส่งอาหารของชาวจีนโดยเฉพาะที่มีชื่อว่า “โกคู” ซึ่งมีลูกค้าชาวจีนใช้บริการเป็นจำนวนมากและลูกค้าชาวจีนยังได้ให้เงินพิเศษแก่พนักงานขนส่งอาหารนอกเหนือจากราคาสินค้าอีกด้วย (พิชญา แขวงสุนทรทิพย์ และปารีชาติ โชคเกิด, 2565)

นอกจากนี้การเข้ามาของชาวจีนรุ่นใหม่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง “สภาพ” ของเขตห้วยขวางจากเดิมที่เป็นชุมชนของชาวไทยกลายเป็นชุมชนของชาวจีนที่อยู่ร่วมกับคนไทย อย่างไรก็ตามการอยู่ร่วมกันในพื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะที่ “แบ่งแยก” กันอย่างชัดเจนด้วยลักษณะของวิถีชีวิตดังที่จะเห็นได้จากชาวจีนเข้ามาดำเนินธุรกิจร้านค้า ร้านอาหารจีน และได้สร้างบรรยากาศของความเป็นประเทศจีน โดยในเวลากลางคืนร้านค้าและร้านอาหารของชาวจีนจะถูกตกแต่งด้วยคอมไฟสีแดงและมีป้ายไฟร้านเป็นภาษาจีน รวมถึงในพื้นที่เขตห้วยขวางยังมีการสร้างคอนโดมิเนียมสร้างสไตล์จีน เช่น คอนโดมิเนียม SOHO Bangkok Ratchada ออกแบบตามความเชื่อของชาวจีนเรื่องดวงจันทร์เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ชาวจีนเข้ามาอยู่อาศัยและลงทุนในภาคอสังหาริมทรัพย์ (บริษัทพาร์ค ลักซ์วรี, ม.ป.ป.) จึงทำให้พื้นที่เขตห้วยขวางในอดีตที่เป็นชุมชนแออัดถูกแทรกแซงด้วยสิ่งแวดล้อมที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบจีน

การเข้ามาดำเนินธุรกิจของชาวจีนทำให้สภาพพื้นที่ในเขตห้วยขวางปรับเปลี่ยนไปจากพื้นที่ชุมชนกลายเป็นแหล่งเศรษฐกิจการค้า แต่ในขณะเดียวกันคนไทยในเขตห้วยขวางก็ต้องมีการปรับตัว เมื่อชาวจีนได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนแต่ยังคงลักษณะทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบจีนไว้อย่างเหนียวแน่น

2. วัฒนธรรมจีนกับการปรับตัวของผู้ประกอบการในเขตห้วยขวาง

การเข้ามาดำเนินธุรกิจของชาวจีนในเขตห้วยขวาง เช่น ร้านอาหารจีน ร้านขนมหวานแบบจีนตอนใต้ และร้านสินค้าอุปโภคบริโภคจากจีน ทำให้เกิดการรับวัฒนธรรมการบริโภคแบบจีนในเขตห้วยขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับประทานอาหารในรูปแบบยูนนานที่มีรสเผ็ดชา (ชาดา เตรียมวิทยา, วรรณญา จิตรผ่อง, วรรณรัตน์ ท่าห้อง, สิริธร โกวิทวีธรรม และกวนยู รัน, 2559, น.84) แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ห้วยขวางจากเดิมคนไทยได้เปิดร้านขายข้าวสาร ร้านขายโจ๊ก และร้านขายอาหารตามสั่ง (ประชาชาติธุรกิจ, 2566) แต่เมื่อมีชาวจีนเข้ามาในห้วยขวางทำให้มีการเปิดร้านอาหารจีนมากขึ้นเพื่อรองรับทั้งชาวจีนและชาวไทยที่ปัจจุบันนี้เริ่มหันมานิยมบริโภคอาหารจีน

สำหรับผู้ประกอบการชาวไทยที่อยู่ในเขตห้วยขวางต้องปรับตัวเมื่อชาวจีนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ผู้ประกอบการบางส่วนได้เปิดกิจการเพื่อรองรับความต้องการของชาวจีน เช่น การเปิดร้านปิ้งย่างซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่มชาวจีน หรือกรณีของร้านอาหารไทยก็เปลี่ยนไปเป็นร้านอาหารจีนยูนนาน ซึ่งพนักงานในร้านจะต้องฝึกภาษาจีนเพื่อความสะดวกในการสื่อสารกับลูกค้าชาวจีน นอกจากนี้ยังมีกิจการร้านค้าที่นำสินค้าจากจีนเข้ามาจำหน่าย การเปิดร้านค้า เพื่อตอบสนองความต้องการของชาวจีนสะท้อนให้เห็นการปรับตัวของผู้ประกอบการชาวไทยในการดำเนินธุรกิจต่อไป ยกเว้นผู้ประกอบการบางส่วนที่เลิกกิจการและปล่อยร้านค้าให้ชาวจีนเช่า (พีพีทีวี ออนไลน์, 2566) บางส่วนปรับตัวด้วยการดำเนินธุรกิจร่วมกับชาวจีน ซึ่งในประการหลังนี้ทำให้เกิดการระดมทุนจากจีนมากขึ้นและมีความน่าเชื่อถือมากกว่าการจัดตั้งเป็นธุรกิจ โดยเจ้าของคนเดียว (ชาดา เตรียมวิทยา, วรรณญา จิตรผ่อง, วรรณรัตน์ ท่าห้อง, สิริธร โกวทวิธรรม และกวนยู รัน, 2559)

จะเห็นได้ว่า เมื่อชาวจีนรุ่นใหม่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในเขตห้วยขวาง ผู้ประกอบการไทยต้องปรับตัว เพื่อความอยู่รอดของธุรกิจโดยต้องดำเนินกิจการที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคทั้งชาวจีนและคนไทย อีกทั้งการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินธุรกิจร้านอาหารของคนไทยเมื่อมีชาวจีนเข้ามาในเขตห้วยขวางมากขึ้นยังได้แสดงถึงการยอมรับวัฒนธรรมการบริโภคแบบจีนอีกด้วย

3. ปัญหาจากการเติบโตทางเศรษฐกิจในเขตห้วยขวาง

การเข้ามาดำเนินธุรกิจของชาวจีนในเขตห้วยขวางได้ก่อให้เกิดปัญหา เช่น ปัญหาการผูกขาดราคาสินค้าของชาวจีน ปัญหาการจดทะเบียนไม่ถูกต้องของสถานประกอบการชาวจีน และปัญหาอาชญากรรมผิดกฎหมายที่แฝงเข้ามาในรูปแบบนักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ และอาจารย์สอนภาษาจีน นอกจากนี้นักธุรกิจชาวจีนยังได้ว่าจ้างให้คนไทยเปิดบัญชีธนาคารและจ้างคนไทยเป็นตัวแทนอำพรางทางธุรกิจ เพื่อหลีกเลี่ยงการชำระภาษีลักลอบขายสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ด้วยคุณภาพ (ชาดา เตรียมวิทยา, วรรณญา จิตรผ่อง, วรรณรัตน์ ท่าห้อง, สิริธร โกวทวิธรรม และกวนยู รัน, 2559, น.107) อีกทั้งจากการ

ตรวจสอบของเขตห้วยขวางพบว่าร้านอาหารของชาวจีนบางส่วนพ่อครัวไม่มีใบอนุญาตทำงาน ไม่ถูกสุขอนามัย และไม่มีใบอนุญาตจัดตั้งกิจการ ซึ่งสำนักงานเขตได้ใช้เวลาปรับปรุงภายใน 15 วันหากไม่ยื่นขอใบอนุญาตให้ถูกต้องตามกฎหมายไทยกิจการจะต้องถูกปิดลง (ไทย พีบีเอส (Thai PBS), 2566)

การเข้ามาดำเนินธุรกิจของชาวจีนในเขตห้วยขวางยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการทุจริตในประเทศไทย กล่าวคือ ชาวจีนบางรายที่ไม่มีใบอนุญาตให้ทำงานหรือไม่มีใบอนุญาตเปิดกิจการแต่ยังคงสามารถดำเนินธุรกิจได้เนื่องจากชาวจีนได้จ่ายเงินค่าคุ้มครองให้เจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อแลกกับผลประโยชน์และการอำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย (ศิริเพ็ชร ทฤษณาวดี, ม.ป.ป., น.33)

นอกจากนี้การเข้ามาของชาวจีนรุ่นใหม่ยังก่อให้เกิดปัญหาการครอบครองพื้นที่ของชาวจีนในเขตห้วยขวาง โดยชาวจีนได้เสนอเช่าอาคารพาณิชย์ในราคาสูงกว่าคนไทย ทำให้เจ้าของอาคารพาณิชย์เลือกที่จะให้ชาวจีนเช่า อีกทั้งราคาซื้อขายอาคารพาณิชย์มีราคาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นผลมาจากชาวจีนได้เข้ามากว้านซื้อและขายต่อให้กับชาวจีนด้วยตัวเองในราคาที่สูงขึ้น (อินทรชัย พาณิชกุล, 2559) ราคาอาคารพาณิชย์ที่สูงขึ้นจนคนไทยไม่สามารถเช่าหรือซื้อได้ ส่งผลให้กิจการของคนไทยเริ่มถูกแทนที่ด้วยธุรกิจของชาวจีน ยิ่งไปกว่านั้นการเข้ามาครอบครองพื้นที่ของชาวจีนส่งผลให้คนไทยเกิดความกังวลเนื่องจากในเวลากลางคืนชาวจีนนิยมสังสรรค์และดื่มสุราจนเกิดการทะเลาะวิวาทรบกวนผู้ที่อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียง (ชาดา เตรียมวิทยา, วรรณญา จิตรผ่อง, วรรณรัตน์ ท่าห้อง, สิริธร โกวิทวีรธรรม และกวนยู รัน, 2559, น.104)

บทสรุป

ภายหลังจากการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงในค.ศ. 1855 ชาวจีนอพยพและลูกหลานเชื้อสายจีนเริ่มแสดงบทบาทในฐานะการเป็นนายทุนพาณิชย์ ธุรกิจของชาวจีนเริ่มขยายตัวขึ้น ซึ่งเป็นผลจากทักษะทางธุรกิจ เงินทุน

และการสร้างเครือข่ายที่เอื้อประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจ ความเติบโตของกลุ่มธุรกิจเงินเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องกว่าศตวรรษ จนกระทั่งเมื่อเข้าสู่คริสต์ศตวรรษที่ 21 “ชาวจีนรุ่นใหม่” ที่ได้รับอิทธิพล จากการเปิดประเทศสู่เศรษฐกิจเสรีตามนโยบายที่ทันสมัยและการผลักดันของรัฐบาลจีน เพื่อนำพาประเทศเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจโลกได้เดินทางออกนอกประเทศ เพื่อแสวงหาโอกาสใหม่ ๆ ซึ่งพื้นที่เป้าหมายหนึ่งของชาวจีนรุ่นใหม่ คือ ประเทศไทย

ชาวจีนรุ่นใหม่ที่เดินทางเข้ามาในไทยส่วนหนึ่งเข้ามาทำนักในเขตห้วยขวางและเริ่มประกอบธุรกิจขนาดเล็กเพื่อตอบสนองความต้องการของชาวจีน ซึ่งมีทั้งกลุ่มที่เดินทางเข้ามาทำนักในไทยถาวรและนักท่องเที่ยว ซึ่งปรากฏจำนวนมากขึ้นตามลำดับ การดำเนินธุรกิจของชาวจีนรุ่นใหม่จึงทำให้เกิดการนำวัฒนธรรมจีนเข้ามาโดยขาดการผสมผสานกลมกลืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย แตกต่างไปจากชาวจีนรุ่นก่อนที่อาศัยรากฐานทางเศรษฐกิจไทยมาต่อยอดในการทำธุรกิจ เช่น ธุรกิจค้าข้าวหรือโรงสี เหมืองแร่ และการทำสวนยาง อีกทั้งยังพยายามกลืนกลายเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ดังนั้นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการเข้ามาของ “ชาวจีนรุ่นใหม่” จึงไม่อาจนำไปสู่การผสมกลมกลืนทางสังคมดังที่เคยเป็นมาแต่กลับทำให้เกิดผลในทางตรงกันข้าม คือ เกิดชุมชนจีนขึ้นในเขตห้วยขวางที่ยังคงธำรงวัฒนธรรมและความเป็นจีนไว้อย่างเหนียวแน่นและกลายเป็นว่าคนไทยต้องยอมรับในความเป็นจีน ซึ่งแตกต่างของวัฒนธรรมของตน อีกทั้งยังต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ทั้งปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่มากับกลุ่มชาวจีนรุ่นใหม่เหล่านี้อย่างยิ่งไม่ได้

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ และวาสนา วงศ์สุรวัฒน์. (2565). *ประวัติศาสตร์จีนหลังเหมา. ซิลค์เวอร์ม.*
- จุลชีพ ชินวรรณโณ. (2548). *30 ปีความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-จีน: ความร่วมมือระหว่างกัลยาณมิตร 2518-2548.* กรมเอเชียตะวันออก.
- เจษฎาพัญ ทองศรีนุช. (2559). *สี่ทศวรรษนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทยต่อจีน: นโยบาย ปัจจัยและข้อเสนอแนะ.* [วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- ชาดา เตรียมวิทยา, วรัญญา จิตรผ่อง, วรณรัตน์ ท่าห้อง, สิริธร โกวิทวีรธรรม, และกวนยู ริน. (2559). *การตั้งถิ่นฐานของชาวจีนรุ่นใหม่: กรณีศึกษาชุมชนจีนแห่งใหม่.* สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- ชัยยศ ยงค์เจริญชัย. (2563). *โควิด-19: นักท่องเที่ยวจีนหาย ธุรกิจคอนโด แหล่งท่องเที่ยวทรุดแต่ตลาดหรูใน กทม. ไปได้ดี.* สืบค้น 20 เมษายน 2567 จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-54143780>
- ไทย พีบีเอส (Thai PBS). (2563). *ตลาดห้วยขวางตอบรับมาตรการป้องกันโควิด-19.* [วิดีโอทัศน์]. สืบค้น 20 เมษายน 2567 จาก <https://youtube/Ke91WXBpyug?si=gi5YFr43YNWXIVyq>.
- _____. (2566). *สั่ง 15 ร้านจีนเขตห้วยขวางปรับปรุงให้ถูกกฎหมาย.* [วิดีโอทัศน์]. สืบค้น 20 เมษายน 2567 จาก <https://www.youtube.com/watch?v=TEZWGZLgnsk>.
- บริษัทพาร์ค ลักชัวรี่. (2567). *รัชดา-ห้วยขวาง New Chinatown ทำเลสไต์จีนเอกลักษณ์ที่ไม่มีย่านไหนเหมือน.* สืบค้น 28 เมษายน 2567 จาก <https://shorturl.asia/0D4yl>

- พรรณณี บัวเล็ก. (2543). ลักษณะของนายทุนไทยในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2457-2482. [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- พิชญา แขวางสุนทรทิพย์ และปาริชาติ โชคเกิด. (2565). *คุยกับไรเดอร์ เดลิเวอรี่ สัญชาติจีน โกคู ย่านห้วยขวาง: งานอิสระ ออเดอร์ถี่ ลูกค้าจีนทิปเยอะ*. สืบค้น 20 เมษายน 2567 จาก <https://brandinside.asia/get-to-know-gokoo-food-delivery-application-through-rider/>.
- พิทยา สุวคันธ์. (2549). *การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของจีนในไทยและผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-จีน*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- พีพีทีวี ออนไลน์. (2566). *ห้วงทุนจีนทะลักไทย ลินค้าจีนเต็มตลาด ตั้งแต่มินิมาร์ตถึงร้านหมาล่าเยอะ*. สืบค้น 20 เมษายน 2567 จาก <https://www.pptvhd36.com/wealth/economic/203764>
- ภูวดล ทรงประเสริฐ. (2546). *ชาวจีนโพ้นทะเลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- ยศ สันตสมบัติ. (2562). *ทุนนิยมจีนในอุษาคเนย์*. ศูนย์ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และศูนย์จีน-อุษาคเนย์ศึกษา.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2566). *รายงานพิเศษ: ชาวจีนอพยพใหม่ในประเทศไทย กับผลกระทบของทุนจีน*. สืบค้น 22 เมษายน 2567 จาก <https://mgronline.com/china/detail/9660000034376>
- _____. (2566). *สัมภาษณ์พิเศษ: เจาะลึกกระแสชาวจีนอพยพใหม่ในไทย สู่ปรากฏการณ์กลุ่มจีนสีเทา*. สืบค้น 22 เมษายน 2567 จาก <https://mgronline.com/china/detail/9660000024935>
- วิภาวี สุวิมลวรรณ. (2559). *อุดมคติทางธุรกิจของผู้ประกอบการไทยเชื้อสายจีน: กรณีศึกษากลุ่มผู้นำหอการค้าจีน พ.ศ. 2488-2540*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].

- วีรวัลย์ งามสันติกุล. (2543). *ชาวจีนกับกิจกรรมทางสังคมสงเคราะห์ในประเทศไทย พ.ศ. 2420-2513*. [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปกร].
- ศิริเพ็ชร ทฤษฎาวดี. (ม.ป.ป.). *ชาวจีนอพยพใหม่ในภาคกลาง กรณีศึกษาในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ชลบุรี และระยอง*. ม.ป.พ.
- โสภิต นาสีบ. (2547). *นโยบายของไทยต่อจีน สมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ศึกษาการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไทย-จีน*. [วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- สุภางค์ จันทวานิช และซาดา เตรียมวิทยา. (2563). *ชุมชนชาวจีนในกรุงเทพฯ และปรากฏการณ์การย้ายถิ่น*. สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สกินเนอร์, จี. วี. (2548). *สังคมจีนในไทยประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์*. มูลนิธิตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2566). *ห้วยขวาง ไข่นาทาวน์ 2 ทุนจีนยึดธุรกิจ-เปิดร้านอาหารฟรี*. สืบค้น 22 เมษายน 2567 จาก <https://www.prachachatnet/prachachat-top-story/news-1185174>
- อินทรชัย พาณิชกุล. (2559). *ย่านม้งกรใหม่ ไข่นาทาวน์ห้วยขวาง*. สืบค้น 22 เมษายน 2567 จาก <https://www.posttoday.com/politics/449346>
- Akira, S. (1996). *Capital Accumulation in Thailand 1855-1985*. Silkworm Books.